

РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ЗМІЦНЕННІ ЗАКОННОСТІ І ПРАВОПОРЯДКУ

Україна проходить шлях трансформації суспільного життя, переведення його на загальноєвропейські стандарти. Важливою складовою цього процесу є намагання змінити правову систему України, насамперед шляхом адаптації вітчизняного законодавства до європейського.

Сьогодні є досить джерел, пов'язаних з правовою культурою і її проявами, для того щоб об'єктивно осмислити проблему впливу правової культури на рівень законності й правопорядку. Порівняти прояви правової культури в різних країнах, як в екстрених ситуаціях, так і в звичайному житті. Формування відповідей на поставлені запитання потребує повного і всебічного аналізу.

Питання правової культури досліджували, як вітчизняні, так і зарубіжні науковці : С. Алексєєв, В. Бачинін, Д. Керімов, А. Козловський, М. Козюбра, М. Костицький, В. Нерсєсянц, М. Патеї-Братасюк, О. Скакун.

Актуальність роботи визначається у тому, що рівень правової культури нашої країни не можна назвати високим, а люди й далі порушують норми, установлені законодавством, не розуміють процедуру роботи правових механізмів, не знають своїх основних прав і обов'язків й навіть не намагаються нічого змінити.

Було б доцільно розпочати з термінології. Загалом слово «культура» вперше вжив Марк Порцій Катон у праці «De agri cultura» (III ст. до н. е.). А от термін «правова культура» увійшов до юридичної літератури порівняно нещодавно, проте в ній можна знайти безліч дефініцій. Однак з визначенням цього поняття існують певні складнощі через те, що в будь-якій суспільній науці немає однозначного підходу до розуміння феномену культури.

Найбільш точно і розгорнуте визначення подається в Юридичній енциклопедії за загальною редакцією Ю. Шемшученка, в якій зазначено, що правова культура – це система духовних і матеріальних цінностей у сфері функціонування права; є складовою загальної культури, охоплює всю сукупність найважливіших ціннісних компонентів правової реальності в її розвитку (право, правосвідомість, правовідносини, правопорядок, нормотворча, правозастосовна та інша правова діяльність), виступає однією з категорій загальнолюдських цінностей, є невід'ємним компонентом правової держави [1 с.37]. Кожне суспільство виробляє свою модель правової культури.

Змістом правової культури особи є:

- 1) правосвідомість і правове мислення (правове мислення має стати елементом культури кожної людини);
- 2) правомірна поведінка;
- 3) результати правомірної поведінки.

Однак на сьогодні вивчення правової культури це не лише дослідження правосвідомості громадян суспільства, а також дослідження сукупності досягнень суспільства, його соціальних груп та громадян у галузі регулювання суспільних відносин, яке забезпечується верховенством права у суспільному житті, правових принципів справедливості і гуманізму, захисту прав і свобод людини, її честі і гідності, фактичне забезпечення місця людини як вищої соціальної цінності [3 с.320].

Звичайно, в реальному житті домогтися неухильного дотримання і виконання всіма людьми, органами держави норм права досить складно. У своєму житті ми часто зустрічаємося з порушенням законів. Тому те, наскільки вимоги правових норм ввійшли в побут, звички, повсякденну поведінку людей, відображає поняття "правопорядок".

Термін "правопорядок" зазвичай розглядається, як похідний від законності. Це не зовсім правильно, адже сприйняття правопорядку таким чином не тільки деформує розуміння цінності правового впорядкування суспільної життєдіяльності, але й надто перебільшує значення законності.

То все ж що таке правопорядок? Правопорядок - частина системи суспільних відносин, які врегульовані нормами права; це одна зі складових суспільного порядку, яка полягає в правовій регламентації та вимозі додержання чинних правових норм громадського порядку [4 с.12].

Реалізація вимог цих соціальних норм забезпечується силою громадської думки, усвідомленням доцільності та необхідності їх виконання. Проте стан громадського порядку разом з іншими чинниками (економічними, психологічними, соціальними і культурними) багато в чому визначається станом правопорядку. В інших випадках лише можливість державного примусу - найкращий аргумент проти хуліганства чи тероризму.

Тож яке місце займає правова культура у налагодженні правопорядку в Україні?

Провівши дослідження-порівняння, я визначила, що правова культура українців знаходиться на досить низькому рівні і це не дивно. Як приклад можна порівняти аварії на Чорнобильській і Фукусімській АЕС. Не можна стверджувати, що в Японії було відсутнє мародерство, проте його рівень був значно меншим, ніж в Україні. Говорять, що спустілі будинки ніхто не обкрадав просто з поваги до цієї землі і великої кількості постраждалих, хоча бути впевненими, що це дійсно так ми не можемо. Також є інформація, що місцеві мафіозі почали привозити постраждалим воду. Це яскравий приклад правосвідомості і правової культури. А от мародерство в чорнобильській зоні було майже з першого дня і навіть частково продовжується й до сьогодні.

Іншим прикладом може слугувати халатне відношення до своїх обов'язків різних службових осіб. Це також впливає на підвищення рівня злочинності. Можна навести найпростіші приклади, коли засуджують невинних людей, не виконуючи сумлінно свою службову діяльність, а справжні злочинці й далі продовжують вчиняти різноманітні злочини.

За допомогою цих найпростіших прикладів з життя, про які знають майже всі можемо спостерігати зв'язок між правовою культурою і рівнем злочинності.

Отже, у суспільній свідомості давно закарбувалася неповага до закону. Це велика проблема, яка присутня у всіх громадян нашої країни від звичайного робітника на фабриці до верхівки нашої влади. Це все надто важко виправити через те, що ідея «в кого гроші, той правий» пройшла через багато поколінь, проте це можливо.

На мою, думку першим кроком на шляху будівництва нової системи права, яка спиралась би на верховенство права, незалежність суду й права людей має бути забезпечення гідного життя усім верствам населення. Так, економічну ситуацію не можна назвати головною причиною відсутності правової культури в великого відсотка населення України, але одним з важливих можна. Адже, коли б люди жили в достатку знизився б рівень корупції, крадіжок, пограбування й загалом злочинності.

Другий крок повинен бути зроблений людьми, населенням України. Кожен повинен виконувати обов'язки, як службові, так і громадянські. Якщо кожен на своєму місці буде виконувати роботу якісно, то підвищиться рівень життя, правопорядку, а головне це буде свідченням правової культури українців.

У разі успішного виконання цих кроків законність і правопорядок у нашій країні утвердяться остаточно, закріпивши за Україною статус демократичної, правової, стабільної і процвітаючої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юридична енциклопедія : В 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998. – Т. 5: П-С. – 2003. – С. 37.
2. Правова культура є складовою частиною і найважливішою засадою демократії. Горак Г. І. Індивідна взаємодія як основа суспільної організації // Філософія: Курс лекцій. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 492–503.
3. Загальна теорія держави і права / За ред. В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком, 1997. – с.320 с
4. Крижанівський А. Ф. Право і правопорядок: грані співвідношення // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. - Вип. 29.- Одеса: "Юридична література", 2006. - С. 12.
5. Три человека, спасшие миллионы [Електронний ресурс]. – 1807. – Режим доступу до ресурсу: <https://inosmi.ru/social/20160718/237226256.html>.
6. ЧЕРНОБЫЛЬ VS ФУКУСИМА [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://story.vesti-ukr.com/tr035-chernobyl-vs-fukushima>.
7. Чернобыль і Фукусіма: такі різні, такі схожі [Електронний ресурс]. – 26. – Режим доступу до ресурсу: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2012/04/120424_chornobyl_fucushima_table_az.